C/2024/6604

7.11.2024.

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

o strateškom okviru za angažman u međunarodnoj suradnji

u kontekstu Uredbe (EU) 2023/1115 o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma

(C/2024/6604)

1. UVOD

Deforestacija i degradacija šuma uvelike doprinose klimatskim promjenama i gubitku bioraznolikosti, a to su dva glavna problema u području okoliša s kojima se danas suočavamo. Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO) procjenjuje da je od 1990. do 2020. izgubljeno 420 milijuna hektara šume, što je površina veća od Europske unije (EU). Međuvladin panel o klimatskim promjenama (IPCC) procjenjuje da je 23 % ukupnih emisija stakleničkih plinova u razdoblju 2007. – 2016. potjecalo iz poljoprivrede, šumarstva i drugih oblika korištenja zemljišta ([1]). Istovremeno se zbog rasta svjetskog stanovništva, uz druge trendove kao što je širenje biogospodarstva, očekuje povećanje potražnje za poljoprivrednim zemljištem i dodatno opterećivanje šuma ([2]). Intenzivnija borba protiv deforestacije i degradacije šuma i odlučan prelazak na održivu proizvodnju u svijetu bit će ključni za suzbijanje klimatske krize i krize bioraznolikosti, koje bi mogle ugroziti budućnost planeta. To će, imajući u vidu dostupne znanstvene dokaze o vezama između deforestacije, količine padalina i temperature, pomoći i u rješavanju krize zbog nestašice vode u svijetu. Osim toga, šume pružaju važne usluge ekosustava, od ublažavanja poplava i pročišćavanja vode do resursa za proizvodnju lijekova, i imaju ključnu ulogu u dekarbonizaciji društva. Gubitak tih usluga često najviše pogađa siromašnije i ranjivije skupine stanovništva.

Ujedinjeni narodi su 2015. utvrdili 17 ciljeva održivog razvoja, a cilj br. 15 obvezao je zemlje iz cijelog svijeta da do 2020. zaustave deforestaciju ([3]). Budući da cilj nije postignut, EU se na 26. konferenciji stranaka (COP 26) Okvirne konvencije Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC), održanoj 2021. u Glasgowu, obvezao da će do 2030. zajedno s još 143 zemlje koje su proizvođači i potrošači zaustaviti i preokrenuti trend deforestacije. Na konferenciji COP 28 u Glasgowu je u globalnom pregledu stanja prepoznato da je za ublažavanje klimatskih promjena u svijetu važno očuvanje i obnova šuma te zaustavljanje deforestacije, a Europska komisija nastavila je suradnju s partnerskim zemljama kako bi osigurala uspješan prelazak na lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom. To su prepoznali i ministri klime, energetike i okoliša iz skupine G-7 na sastanku u Torinu 29. i 30. travnja 2024 ([4]). te čelnici skupine G-7 na sastanku na vrhu u Apuliji 12. i 13. lipnja 2024 ([5])..

Glavni je uzrok deforestacije i degradacije šuma širenje površine poljoprivrednog zemljišta koje se koristi za uzgoj stoke i proizvodnju robe kao što su soja, palmino ulje, drvo, kakao, kaučuk i kava. EU kao gospodarska velesila i potrošač te robe prihvaća da je djelomično odgovoran za deforestaciju i degradaciju šuma u svijetu i da je dužan doprinijeti njihovu zaustavljanju. Dosad su poduzete mjere koje se odnose na ponudu, a potrebno ih je dopuniti djelotvornim mjerama za smanjenje potražnje. Bez njih postojao bi rizik da će potražnja za proizvodima povezanima s deforestacijom nastaviti poticati proizvodnju i ugroziti napredak u provedbi mjera koje se odnose na ponudu.

Osim toga, EU je u skladu sa svojom strategijom Global Gateway predan uspostavi čvršćih veza s ostatkom svijeta, među ostalim ulaganjem u zelenu i digitalnu tranziciju, uvođenjem viših standarda zaštite okoliša i uspostavom održivijih lanaca vrijednosti.

([1]) Oko 11 % ukupnih emisija CO_2 potječe iz šumarstva i drugih oblika korištenja zemljišta, uglavnom deforestacije, dok preostalih 12 % čine izravne emisije iz poljoprivredne proizvodnje, primjerice iz stočarstva ili upotrebe gnojiva.
([2]) Kako je istaknuto u strategiji Komisije za biogospodarstvo: https://research-and-innovation.ec.europa.eu/research-area/environment/bioeconomy/bioeconomy-strategy_en.
([3]) Cilj održivog razvoja 15.2.: „Promicati provedbu održivog gospodarenja svim vrstama šuma, zaustaviti deforestaciju, obnoviti degradirane šume i znatno povećati pošumljavanje i ponovno pošumljavanje na globalnoj razini do 2020.”
([4]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/G7-Climate-Energy-Environment-Ministerial-Communique_Final.pdf.
([5]) https://www.g7italy.it/wp-content/uploads/Apulia-G7-Leaders-Communique.pdf.

2. **UREDBA EU-A O LANCIMA OPSKRBE KOJI NISU POVEZANI S DEFORESTACIJOM**

Europska komisija je u okviru europskog zelenog plana donijela Uredbu EU-a o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom (EUDR) ([6]), koja se nadovezuje na komunikaciju iz 2019. naslovljenu „Pojačanje djelovanja EU-a za zaštitu i obnovu svjetskih šuma”. Ta je uredba stupila na snagu 29. lipnja 2023. i primjenjivat će se od 30. prosinca 2024. (odnosno 30. lipnja 2025. za gospodarske subjekte koji su mikropoduzeća i mala poduzeća).

To je prvi akt te vrste kojemu je cilj riješiti probleme deforestacije i degradacije šuma koji su posljedica proizvodnje i potrošnje u EU-u. Uz to je važan instrument za ispunjavanje globalnih obveza sadržanih u ciljevima održivog razvoja, Globalnom okviru za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala i Pariškom sporazumu.

Ujednačeno se primjenjuje na odabranu robu i proizvode koji se stavljaju na tržište EU-a i s njega izvoze te je osmišljen kako bi se osiguralo jednako postupanje i nediskriminacija u skladu s pravilima Svjetske trgovinske organizacije (WTO). Svi gospodarski subjekti koji žele na tržište EU-a stavljati robu i proizvode obuhvaćene područjem primjene te uredbe morat će primjenjivati proizvodne postupke koji nisu povezani s deforestacijom i pobrinuti se za transparentnost lanca opskrbe. Budući da na globalnoj razini raste potražnja za proizvodima koji nisu povezani s deforestacijom, Uredba predstavlja poslovnu priliku za poticanje trgovine tim proizvodima i otvara veće mogućnosti akterima u području održivog razvoja iz cijelog svijeta.

U članku 30. Uredbe predviđa se snažna međunarodna suradnja i angažman na temelju posebnog strateškog okvira kako bi se olakšala njezina provedba, ispunili njezini ciljevi i osigurao pravedan i uključiv prelazak na zakonite lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. U članku 30. stavku 1. Uredbe propisuje se sljedeće:

„Komisija, u ime Unije, i zainteresirane države članice sudjeluju u koordiniranom pristupu sa zemljama proizvođačima na koje se odnosi ova Uredba i dijelovima tih zemalja, posebno s onim zemljama i njihovim dijelovima koji su u skladu s člankom 29. razvrstani u kategoriju visokog rizika, u okviru postojećih i budućih partnerstava i drugih relevantnih mehanizama suradnje radi zajedničkog rješavanja temeljnih uzroka deforestacije i degradacije šuma. Komisija izrađuje sveobuhvatan strateški okvir Unije za takav angažman i razmatra mobilizaciju relevantnih instrumenata Unije.”

Prema tome, težište je na suradnji sa zemljama proizvođačima kako bi se olakšala provedba Uredbe, uzimajući među ostalim u obzir relevantne inicijative za održivost i uspješnu praksu na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini.

EU istovremeno s drugim zemljama koje su veliki potrošači robe koja doprinosi deforestaciji intenzivnije surađuje na djelotvornim mjerama za smanjenje potražnje koje mogu pomoći u ostvarivanju cilja za 2030. Uz to vodi konstruktivniji dijalog o politikama i mjerama za zaustavljanje deforestacije i degradacije šuma u relevantnim multilateralnim forumima.

EU je predan djelotvornoj provedbi Uredbe u suradnji sa zemljama proizvođačima. Stoga ulaže dodatan trud u razmjenu informacija o raznim elementima Uredbe, posebno u okviru tomu namijenjene platforme s više dionika i u tehničkim raspravama sa zemljama proizvođačima i dionicima, među ostalim preko delegacija EU-a. Uz to na raspolaganje stavlja smjernice i izvore informacija kako bi dionicima koji podliježu pravilima Uredbe pomogao da se pripreme za ispunjavanje svojih obveza. To uključuje:

a) **dokument s najčešćim pitanjima** ([7]) (koji se redovito ažurira), s pojašnjenjima određenih odredbi Uredbe;

([6]) Uredba (EU) 2023/1115 Europskog parlamenta i Vijeća od 31. svibnja 2023. o stavljanju na raspolaganje na tržištu Unije i izvozu iz Unije određene robe i određenih proizvoda povezanih s deforestacijom i degradacijom šuma te o stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 995/2010 (SL L 150, 9.6.2023., p. 206., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/1115/oj).

([7]) https://environment.ec.europa.eu/publications/frequently-asked-questions-deforestation-regulation_en.

b) **službene smjernice** s pojašnjenjima najvažnijih aspekata provedbe Uredbe, posebno definicije pojma „upotreba u poljoprivredne svrhe”, certificiranja, zakonitosti i drugih tema koje zanimaju dionike u EU-u i šire;

c) **EU-ov opservatorij deforestacije**, besplatnu bazu podataka ([8]) uspostavljenu na inicijativu Komisije, u kojoj korisnici mogu pronaći znanstvene podatke o svjetskom šumskom pokrovu (više informacija u odjeljku 5.5).

Osim toga, u članku 29. stavku 3. Uredbe utvrđeno je da se razvrstavanje zemalja (ili njihovih dijelova) u kategorije niskog rizika i visokog rizika temelji „na objektivnoj i transparentnoj procjeni Komisije, pri kojoj se uzimaju u obzir najnoviji znanstveni dokazi i međunarodno priznati izvori.” U tom pogledu EU pridaje veliku važnost razvoju sveobuhvatnog sustava klasifikacije rizika koji se temelji na provjerenoj metodologiji za dobivanje točnih, provjerljivih i pouzdanih podataka na temelju sveobuhvatne procjene kvantitativnih i kvalitativnih informacija u skladu s člankom 29. stavcima 3. i 4. Uredbe. EU je predan i jačanju dijaloga i suradnje sa zemljama koje su razvrstane u kategoriju visokog rizika ili je vjerojatno da će prijeći u tu kategoriju, kako bi se smanjila razina rizika kojoj su izložene (vidjeti Prilog).

U ovom se dokumentu utvrđuje taj strateški okvir, koji će prema potrebi biti temelj za analizu po zemljama.

3. CILJEVI STRATEŠKOG OKVIRA ZA ANGAŽMAN U PODRUČJU DEFORESTACIJE

Opći je cilj strateškog okvira za angažman poduprijeti **suradnju sa zemljama i dionicima iz cijelog svijeta** u svim relevantnim lancima vrijednosti na temelju niza utvrđenih načela kako bi zajednički nastojali ukloniti temeljne uzroke deforestacije i degradacije šuma, i to unutar područja primjene EUDR-a i šire.

Posebni ciljevi okvira uključuju sljedeće:

— poboljšati bilateralni, regionalni, međunarodni i višedionički dijalog i suradnju na politikama i mjerama za zaustavljanje deforestacije i degradacije šuma, uključujući očuvanje i održivo korištenje šuma i zemljišta te održivu proizvodnju, preradu, potrošnju i trgovinu robom,

— pojačati suradnju s pogođenim trećim zemljama na temu gospodarskih poticaja za očuvanje šuma i povećanja ulaganja u održive lance opskrbe,

— pomoći zemljama i regijama proizvođačima, posebno onima koje imaju slabije kapacitete i znatno su izložene deforestaciji, da lakše prijeđu na zakonite lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom,

— nastaviti suradnju s drugim zemljama potrošačima kako bi se promicalo utvrđivanje ambicioznih zahtjeva za smanjenje njihova doprinosa deforestaciji i degradaciji šuma.

S obzirom na to, u okviru se općenito navode ključne potrebe i prioriteti suradnje s trećim zemljama, koji prema potrebi mogu biti polazište za planove i strategije suradnje EU-a, država članica i institucija za financiranje razvoja. Cilj je okvira i dati smjernice za potencijalno uvođenje odgovarajućih instrumenata koji bi se mogli uzeti u obzir za relevantnu potporu provedbi EUDR-a.

([8]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/

Osim toga, okvir EU-u i državama članicama omogućuje da nastave svoj angažman u relevantnim multilateralnim forumima kao što su Konvencija o biološkoj raznolikosti, Okvirna konvencija Ujedinjenih naroda o promjeni klime (UNFCCC), Konvencija UN-a o suzbijanju dezertifikacije (UNCCD), Organizacija za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO), Skupština UN-a za okoliš (UNEA), Forum UN-a o šumama, Svjetska trgovinska organizacija (WTO), skupine G-7 i G-20 te Organizacija za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD). Opći je cilj postići zajedničko razumijevanje potrebe za globalnim prelaskom na održivu poljoprivrednu proizvodnju koja nije povezana s deforestacijom, održivijim gospodarenjem šumama, razvojem transparentnih lanaca opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom i osmišljavanjem politika za njihovu provedbu. EU i države članice nastavit će surađivati s globalnim partnerima kako bi sporazumno utvrdili pouzdane standarde i definicije koji jamče visoku razinu zaštite šuma i drugih prirodnih ekosustava te povezanih ljudskih prava.

4. **NAČELA STRATEŠKOG OKVIRA ZA ANGAŽMAN U PODRUČJU DEFORESTACIJE**

Provedba okvira u EU-u i državama članicama temeljit će se na sljedećih **osam ključnih načela**:

1) **Kontinuirani dijalog i suradnja s uključenim trećim zemljama** radi razmjene informacija o praksama i mjerama koje se poduzimaju te pružanja potpore tim zemljama u stvaranju poticajnog okruženja za uključivu i pravednu tranziciju na lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom, uz oslanjanje na postojeće i buduće mehanizme kao što su strukturirani dijalozi, administrativni dogovori, postojeći sporazumi ili njihove odredbe. Angažman će uključivati i druge mjere za potporu partnerskim zemljama u prelasku na transparentnije lance opskrbe i uspostavu novih ili nadogradnju postojećih sustava sljedivosti kako bi se utvrdili novi standardi i olakšala razmjena informacija u lancu opskrbe. To će uključivati predstavljanje primjera uspješne prakse iz digitalnog sektora, posebno u vezi s rješenjima za sljedivost uz pomoć geolociranja, u okviru višedioničke platforme za zaštitu i obnovu svjetskih šuma. To je posebno važno za zemlje koje su u skladu s člankom 29. (procjena zemalja) razvrstane ili je vjerojatno da će biti razvrstane u kategoriju visokog rizika s obzirom na deforestaciju i degradaciju šuma.

2) **Potpora mjerama** čije je težište na očuvanju, obnovi i održivoj upotrebi šuma, zaustavljanju deforestacije i degradacije šuma i prelasku na održivu proizvodnju, potrošnju i preradu robe i održive metode trgovine. To uključuje održive prakse korištenja zemljišta i sustave sljedivosti te pristup maloposjednika tržištima, financiranju i tehnologiji.

3) **Učenje iz stečenog iskustva i postupaka koji su se u praksi pokazali uspješnima** u zemljama proizvođačima i potrošačima; to uključuje i uspješne projekte suradnje, inicijative i relevantne primjere dobre prakse iz EU-a, kao što su inicijativa za suzbijanje nezakonite sječe, EU-ova inicijativa za održivu proizvodnju kakaa i postojeći programi certificiranja i provjere koju obavlja treća strana, uključujući sljedivost.

4) Na nacionalnoj razini, **poticanje angažmana** svih relevantnih dionika koji u zemljama proizvođačima i zemljama potrošačima sudjeluju u prelasku na održivu poljoprivredu, gospodarenje šumama i lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. Ti dionici su, među ostalim, nacionalna i lokalna tijela, privatni sektor (uključujući male poljoprivrednike i udruženja proizvođača), civilno društvo, lokalne zajednice i autohtoni narodi.

5) **Pristup usmjeren na ljudska prava** kako bi se zaštitila prava povezana s deforestacijom ili degradacijom šuma, uključujući prava autohtonih naroda, lokalnih zajednica i nositelja običajnih prava na posjed, i promicala njihova uloga u zaštiti šuma.

6) **Transparentnost i pristup informacijama**, a to uključuje sudjelovanje javnosti u donošenju odluka, javni pristup relevantnim dokumentima povezanima sa šumskim i poljoprivrednim lancima opskrbe te pristup pravosuđu (pristup upravnim ili sudskim postupcima za preispitivanje odluka, radnji ili nepostupanja nadležnih tijela).

7) **Sinergije s drugim inicijativama politike EU-a**, kao što su one usmjerene na prisilni rad, održivo financiranje i dužnu pažnju za održivo poslovanje, kao i sa širim politikama u području okoliša i strategijom EU-a Global Gateway.

8) **Koordinacija s relevantnim razvojnim partnerima** kako bi se olakšala komplementarnost i međusobno pružanje potpore.

5. **PRIORITETNA PODRUČJA DJELOVANJA**

Kako bi se olakšao prelazak na globalni lanac vrijednosti koji nije povezan s deforestacijom, i u skladu s ciljevima EU-ove strategije Global Gateway, EU i države članice udružili su se kako bi osigurali potporu i koordinaciju koje su potrebne za uključiv i pravedan prelazak na zakonite lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom, u EU i iz njega. U vezi s tim općenito je definirano pet prioritetnih područja. Područja su indikativna i detaljnije će se analizirati na nacionalnoj i regionalnoj razini:

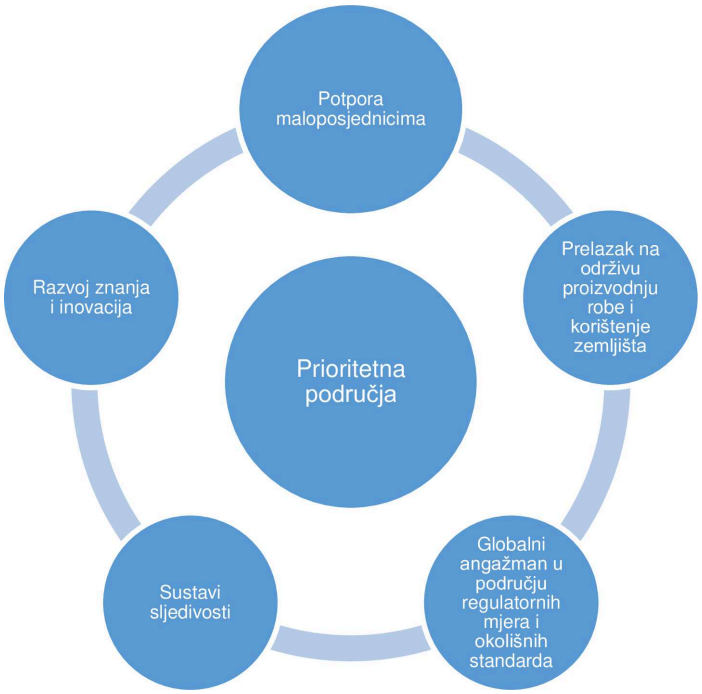

5.1. **Potpora maloposjednicima**

Maloposjednici osiguravaju znatan udio svjetske proizvodnje određene robe i proizvoda iz Uredbe o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. Pravne obveze iz Uredbe primjenjuju se na gospodarske subjekte i trgovce koji stavljaju proizvode na raspolaganje na tržištu EU-a. Međutim, s obzirom na to će gospodarskim subjektima trebati informacije iz ranijih faza lanca opskrbe, mogu od maloposjednika zatražiti da im dostave ograničen skup informacija. Glavne su zadaće proizvođača osigurati zakonitost proizvodnje, zajamčiti da svoje šumsko zemljište neće prenamijeniti u poljoprivredno i pružati geolokacijske podatke koji se mogu dobiti osnovnim tehničkim sredstvima i trebaju se utvrditi samo jednom. Oni ne podliježu obvezi dužne pažnje.

Prema potrebi i u skladu s utvrđenim prioritetima EU-a za suradnju, EU i države članice podupiru uključivanje maloposjednika u lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. Zahtjevi iz EUDR-a u vezi sa sljedivosti trebali bi donijeti koristi maloposjednicima jer će pojednostavniti lance opskrbe, otvoriti nove prilike na tržištu i omogućiti pravednije cijene.

Mjere bi mogle uključivati tehničku pomoć i osposobljavanje, npr. o održivim praksama u poljoprivredi i korištenju zemljišta te sljedivosti, kao i o pristupu financiranju i relevantnoj opremi/tehnologiji.

EU će također nastojati uključiti maloposjednike u bilateralne dijaloge s relevantnim tijelima partnerskih zemalja, ili u tim dijalozima promicati njihove interese, i omogućiti im da iskoriste posebne mjere potpore kao što je inicijativa Tima Europa za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom (vidjeti u odjeljak 6.2.1.).

Okvir 1: AL-INVEST VERDE

AL-INVEST VERDE ([9]) dugogodišnji je program koji financira EU i namijenjen je provedbi mjera u 12 zemalja Latinske Amerike. Ovo je već šesta verzija programa, koji tim zemljama pruža potporu u prelasku na niskougljično, resursno učinkovito i kružno gospodarstvo te olakšava modele održive proizvodnje. Ima tri glavne komponente: 1. inovacije i zelena tranzicija MSP-ova, 2. tehnička pomoć javnom sektoru i 3. korištenje intelektualnog vlasništva za održiv razvoj.

Na primjer, u okviru prve komponente Europska komisija pomaže MSP-ovima da prošire svoje mogućnosti stavljanja proizvoda na tržište u skladu s novim standardima i propisima EU-a tako da prijeđu na ekološki prihvatljive i učinkovitije proizvode, postupke i usluge te da zemlje pritom uvedu održivije obrasce potrošnje.

Okvir 2: Projekt „EUDR Engagement" u jugoistočnoj Aziji

U okviru angažmana s Indonezijom, Malezijom, Laosom, Tajlandom i Vijetnamom za promicanje boljeg razumijevanja i izgradnje kapaciteta u vezi s EU-ovim pristupom smanjenju deforestacije i degradacije šuma koje on uzrokuje (EUDR Engagement ([10])) vode se dijalozi i organizira osposobljavanje za političke dionike, maloposjednike, privatni sektor i civilno društvo u vezi sa zahtjevima za sljedivost iz EUDR-a koji su bitni za jugoistočnu Aziju.

5.2. **Potpora razvoju visokokvalitetnih sustava sljedivosti**

Visokokvalitetni sustavi sljedivosti, zajedno s programima certificiranja i provjere koju obavlja treća strana, mogu gospodarskim subjektima olakšati ispunjavanje relevantnih zahtjeva za pristup tržištu, uzimajući pritom u obzir rad obavljen na terenu. EU se može uključiti u dijalog i tehničku suradnju na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini s relevantnim dionicima. To se treba temeljiti na transparentnoj razmjeni informacija, podataka i primjera uspješne prakse. Cilj je utvrditi, razviti i/ili ojačati relevantne programe, s težištem na transparentnosti i sljedivosti, i osigurati njihovu djelotvornu provedbu i interoperabilnost.

EU podupire partnerske zemlje u jačanju postojećih visokokvalitetnih sustava sljedivosti s fokusom na lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom, na temelju FAO-ovih definicija i zakonitosti. U tom kontekstu može financirati zajedničke analize s partnerskim zemljama (na zahtjev) radi utvrđivanja nedostataka, kao i najvažnijih preporuka za buduće korake za usklađivanje kako bi se svim relevantnim dionicima olakšalo prikupljanje informacija.

Nekoliko programa u okviru inicijative Tima Europa za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom, kao što su program SAFE, inicijativa za održivu proizvodnju kakaa i program AL-INVEST Verde, već konkretno podupire nacionalne i lokalne sustave sljedivosti u partnerskim zemljama.

([9]) https://alinvest-verde.eu/en_gb/
([10]) https://zerodeforestationhub.eu/projects/eudr-engagement/

Program SAFE (Održiva poljoprivreda za šumske ekosustave), koji financiraju EU, Njemačka i Nizozemska, pruža potporu za sustave sljedivosti na nacionalnoj i lokalnoj razini u raznim zemljama proizvođačima. Program u Brazilu pruža potporu za razvoj sustava sljedivosti u sektoru stočarstva kroz višedionički dijalog u okviru „Brazilske koalicije za klimu, šume i poljoprivredu". Uz to je namijenjen podupiranju brazilskog Ministarstva poljoprivrede u provedbi nacionalne platforme za sljedivost robe „AgroBrasil + Sustentável".

5.3. **Prelazak na održivu proizvodnju robe i korištenje zemljišta**

Učinkovitije korištenje poljoprivrednog zemljišta i prelazak na održivije metode poljoprivredne proizvodnje mogu ubrzati borbu protiv deforestacije. EU se zalaže za razvoj i poticanje uvođenja inovativnih i/ili alternativnih postupaka kojima se postiže ravnoteža između zaštite ekosustava i zadovoljavanja globalne potražnje za ključnim poljoprivrednim proizvodima.

Europska komisija već financira niz programa i projekata za pružanje potpore partnerskim zemljama u prelasku na održivu poljoprivrednu proizvodnju koja nije povezana s deforestacijom, među ostalim pružanjem tehničke pomoći i potpore u izgradnji kapaciteta malim poljoprivrednicima.

Okvir 3: EU-ova inicijativa za održivu proizvodnju kakaa

EU-ova inicijativa za održivu proizvodnju kakaa ([11]), pokrenuta 2020., višedionički je dijalog između EU-a, Côte d'Ivoire, Gane i Kameruna na temu gospodarske, ekološke i društvene održivosti u sektoru kakaa. To je jedna od istaknutih inicijativa europskog zelenog plana i temelji se na dva glavna stupa:

1. uključiv višedionički dijalog, **razgovori o kakau**, koje organizira Europska komisija kako bi se postigao konsenzus i utvrdile prioritetne mjere za taj sektor;

2. financijska i tehnička potpora, uglavnom u okviru **regionalnog programa za održivu proizvodnju kakaa** u vrijednosti od 25 milijuna EUR, kojemu je cilj da se Côte d'Ivoire, Gani i Kamerunu osiguraju potrebna sredstva za provedbu mjera definiranih u višedioničkom dijalogu. Program je nadopunjen dodatnim sredstvima na nacionalnoj razini. Aktivnosti uključuju izgradnju kapaciteta za praćenje deforestacije, razvoj sustava sljedivosti, unapređenje javnih/privatnih standarda i certificiranja proizvodnje kakaa te evaluaciju posebnih poljoprivrednih praksi kao što je agrošumarstvo.

Dijalog je završen u lipnju 2022.; dionici su postigli dogovor o planu za održivu proizvodnju kakaa i izradili plan djelovanja „Savez za održivi kakao".

5.4. **Globalni angažman u području regulatornih mjera i okolišnih standarda**

Za postizanje krajnjeg cilja zaustavljanja globalne deforestacije bit će nužno voditi dijalog o politikama s drugim velikim potrošačkim tržištima radi promicanja sličnih politika. EU blisko surađuje s partnerskim zemljama potrošačima i dionicima u njihovim lancima opskrbe kako bi u okviru multilateralnih foruma ostvarili zajedničke ciljeve smanjenja deforestacije. To uključuje utvrđivanje i razvoj najboljih praksi i tehnologija, regulatorne mjere, više okolišne standarde, obveze dužne pažnje i društveno odgovornog poslovanja i eventualnu zajedničku potporu maloposjednicima u lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. EU u tom kontekstu nastoji potaknuti bolje razumijevanje svojeg pristupa suzbijanju deforestacije i upozoriti na potrebu za unapređenjem globalnih lanaca opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom na temelju međunarodnih definicija kao što su definicije FAO-a, i to radi ispunjavanja zajedničkih međunarodnih obveza u području klime i bioraznolikosti. EU će iskoristiti i instrumente koji služe za pružanje potpore javnim upravama, posebno za usklađivanje, primjenu i izvršavanje zakonodavstva EU-a i lakšu komunikaciju s partnerskim zemljama o načinima za podizanja okolišnih standarda koji su se u praksi pokazali najboljima. To uključuje EU-ove korištenje instrumenta za institucijsku suradnju TAIEX (Instrument za tehničku pomoć i razmjenu informacija) ([12]) i Twinning ([13]), koji objedinjuju stručno znanje iz javnog sektora iz država članica EU-a i partnerskih zemalja provedbom istorazinskih aktivnosti.

5.5. **Razvoj znanja i inovacija**

EU u sklopu svojeg okvirnog programa za istraživanje i inovacije potiče razvoj znanja, prikupljanje znanstvenih podataka, pronalazak inovativnih rješenja i razvoj inovativnih tehnologija koji mogu olakšati prelazak na održivu poljoprivrednu proizvodnju, održivo korištenje zemljišta i lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom i pritom ubrzati borbu protiv deforestacije u cijelom svijetu i potaknuti kružno održivo biogospodarstvo.

([11]) https://africa-knowledge-platform.ec.europa.eu/story_life_cycle.
([12]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/taiex_en.
([13]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/funding-and-technical-assistance/twinning_en.

EU je uspostavio **Opservatorij deforestacije** ([14]) **i degradacije šuma** pod vodstvom Zajedničkog istraživačkog centra (JRC). Opservatorij stavlja na raspolaganje znanstvene podatke o promjenama svjetskog šumskog pokrova i trgovine robom iz područja primjene EUDR-a koji mogu biti korisni javnim subjektima, potrošačima i privatnom sektoru. Karte koje izrađuje Opservatorij nemaju pravnu vrijednost, no iznimno su korisne kao pomoć u procjeni rizika i pomažu gospodarskim subjektima u usklađivanju s EUDR-om, ali ih ne oslobađaju obveze postupanja s dužnom pažnjom. Opservatorij koristi i nastavit će koristiti već postojeće alate za praćenje, uključujući proizvode programa Copernicus i druge javno dostupne ili privatne izvore, a uz to blisko surađuje i razmjenjuje dokaze s partnerskim zemljama. Uz to će nastojati ostvariti sinergije s drugim relevantnim kretanjima u području politika, kao što su zakonodavstvo EU-a o praćenju šuma i Europski sustav informiranja o šumama (FISE).

Okvir 4: Uspješni projekti Europskog istraživačkog vijeća financirani iz EU-ovih okvirnih programa za istraživanje i inovacije Obzor 2020. ili Obzor Europa

U projektu INCLUDE ([15]) (2016. – 2021.) analiziran je utjecaj deforestacije na marginalizirane skupine kao što su maloposjednici i autohtone zajednice, s fokusom na argentinskoj regiji Chaco Salteno.

U projektu FORESTPOLICY ([16]) (2021. – 2026.) ispituje se pomažu li politike poduzeća za zaustavljanje deforestacije da se uspori krčenje šuma te koristi li ekološka učinkovitost siromašnijim poljoprivrednicima ili doprinosi njihovu isključivanju. Projekt također nastoji utvrditi zašto su određene politike lanca opskrbe bile uspješne ili neuspješne.

U projektu SUSTAINFOREST ([17]) (2021. – 2026.) analiziraju se interaktivne uloge ekološki i gospodarski važnih šumskih površina u poljoprivrednom krajobrazu prašuma i savana u Togu, Beninu, Nigeriji i Kamerunu.

6. **PROVEDBENI ALATI**

6.1. **Informiranje i dijalog**

Kako bi se ostvarila načela i ciljevi okvira, Uredba o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom i šira borba protiv globalne deforestacije i degradacije šuma postat će sastavni dio EU-ova rada i napora u području zelene diplomacije. U tu će svrhu EU prije svega voditi otvoren, iskren i strateški dijalog s partnerskim zemljama i regijama, oslanjajući se na relevantne bilateralne, biregionalne i međunarodne forume.

Relevantni forumi za dijalog među ostalim uključuju sljedeće:

— Na **međunarodnoj razini** EU će nastaviti s informiranjem i angažmanom na temu deforestacije u okviru skupina G-7 i G-20, OECD-a, UNFCCC-a, UNCCD-a, Konvencije o biološkoj raznolikosti, FAO-a i WTO-a, kao i drugih relevantnih foruma.

— Na **regionalnoj i bilateralnoj razini** EU uključuje deforestaciju u sve relevantne okvire suradnje za dijalog o politikama, uključujući formalne političke i sektorske dijaloge, zelene saveze i partnerstva te projekte tehničke pomoći, oslanjajući se u najvećoj mogućoj mjeri na postojeće mehanizme i procese.

— **Sporazumi EU-a o slobodnoj trgovini** i **sporazumi o gospodarskom partnerstvu** s partnerskim zemljama i regijama dodatne su platforme za dijalog i suradnju u pitanjima održivosti, uključujući deforestaciju, u kojima sudjeluju nadležna tijela i civilno društvo s obje strane.

([14]) https://forest-observatory.ec.europa.eu/forest/gfc2020.
([15]) https://cordis.europa.eu/project/id/681518.
([16]) https://cordis.europa.eu/project/id/949932.
([17]) https://cordis.europa.eu/project/id/101001200.

— **Na stručnoj razini** Europska komisija pokrenula je u listopadu 2020. **višedioničku platformu za zaštitu i obnovu svjetskih šuma**, koja pomaže u zaštiti i obnovi svjetskih šuma i služi kao forum za razmjenu informacija između zemalja potrošača i proizvođača, organizacija civilnog društva i industrijskih udruženja u vezi s provedbom EUDR-a. Sastanci su redoviti, a platformi se mogu pridružiti dionici iz partnerskih zemalja.

Okvir 5: Višedionička platforma za zaštitu i obnovu svjetskih šuma

Komisija je 2020. pokrenula višedioničku platformu za zaštitu i obnovu svjetskih šuma kako bi se dionici i istraživači iz trećih zemalja uključili u zakonodavni postupak. Sastanci Platforme redovito se održavaju. Sudionici Platforme, uključujući partnerske zemlje, sudjeluju u zakonodavnom postupku tako što pohađaju posebne radionice te dobivaju ažurirane informacije od Komisije i zahtjeve za povratne informacije i mišljenja. U prijelaznom razdoblju održavaju se redoviti sastanci kako bi se raspravilo o svim relevantnim pitanjima u vezi s provedbom EUDR-a i saslušala mišljenja dionika, a to će se nastaviti i u fazi provedbe. Platforma služi i za razmjenu dobrih primjera iz prakse, na primjer u vezi sa sljedivosti i maloposjednicima.

Uz države članice i predstavnike partnerskih zemalja u Platformi sudjeluju predstavnici svih relevantnih industrijskih sektora i civilnog društva.

Detaljne informacije, uključujući dnevni red, zapisnike, prezentacije i druge relevantne materijale, mogu se pronaći na internetskim stranicama registra Komisije ([18]).

6.2. **Posebne inicijative**

Uz informiranje i dijalog EU će nastaviti pružati potporu i ocjenjivati daljnje mjere u vezi s lancima vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom, i to u bliskoj suradnji i koordinaciji s državama članicama u okviru pristupa Tim Europa ([19]). Uz to će pojačati suradnju s institucijama za financiranje razvoja i privatnim sektorom kako bi se, u skladu s ciljevima strategije Global Gateway, privukla dugoročna ulaganja u lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom. Nastavit će i održavati partnerstva s relevantnim međunarodnim institucijama (WTO, OECD, Svjetska banka, Program Ujedinjenih naroda za zaštitu okoliša (UNEP), FAO itd.).

6.2.1. *Inicijativa Tima Europa za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom*

EU i države članice su na 28. konferenciji stranaka UNFCCC-a pokrenule globalnu inicijativu Tima Europa (TEI) za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom, koja se sastoji od sljedećih operativnih elemenata za olakšavanje uključivog prelaska na održivu proizvodnju koja nije povezana s deforestacijom u partnerskim zemljama:

a) **Centar inicijative Tima Europa** pružat će informacije partnerskim zemljama o lancima vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom i sistematizirati znanje kako bi se relevantni projekti iz EU-a i država članica koji se već provode koordinirali s budućim aktivnostima za ostvarenje ciljeva inicijative Tima Europa. To će omogućiti da se bolje usklade aktivnosti u okviru inicijative Tima Europa u vezi s lancima opskrbe u zemljama proizvođačima koji nisu povezani s deforestacijom, da se utvrde nedostaci i izbjegne udvostručavanje.

b) **Program održive poljoprivrede za šumske ekosustave (SAFE)** najvažniji je stup inicijative Tima Europa, s tekućim aktivnostima u Brazilu, Ekvadoru, Indoneziji i Zambiji. Trenutačno se radi na pružanju potpore Vijetnamu, a 2024. uključit će se i Demokratska Republika Kongo. Svrha je programa poduprijeti maloposjednike u prelasku na održive lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom i pomoći zemljama proizvođačima u stvaranju poticajnog okruženja kako bi osigurale pristup tržištu EU-a. Program SAFE dodatno će se proširiti u skladu s budućim financijskim doprinosima država članica.

([18]) https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?lang=hr&groupID=3282.

([19]) EU je za razdoblje 2021. – 2024. dodijelio milijardu eura bespovratnih sredstava za zaštitu, obnovu i održivo upravljanje šumama u partnerskim zemljama i 2,5 milijardi EUR bespovratnih sredstava za potporu održivoj poljoprivredi.

c) **Tehnički instrument za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom** fleksibilan je instrument u okviru kojeg zemlje proizvođači na zahtjev mogu dobiti pomoć u obliku stručnog znanja o tehničkim zahtjevima, kao što su geolokacija, kartiranje korištenja zemljišta i sljedivost, s posebnim fokusom na uključivanju maloposjednika. Te će se aktivnosti koordinirati s delegacijama EU-a, a preko centra inicijative Tima Europa uskladiti će se s već postojećim projektima, uključujući program SAFE, kako bi se stvorile sinergije i izbjeglo udvostručavanje.

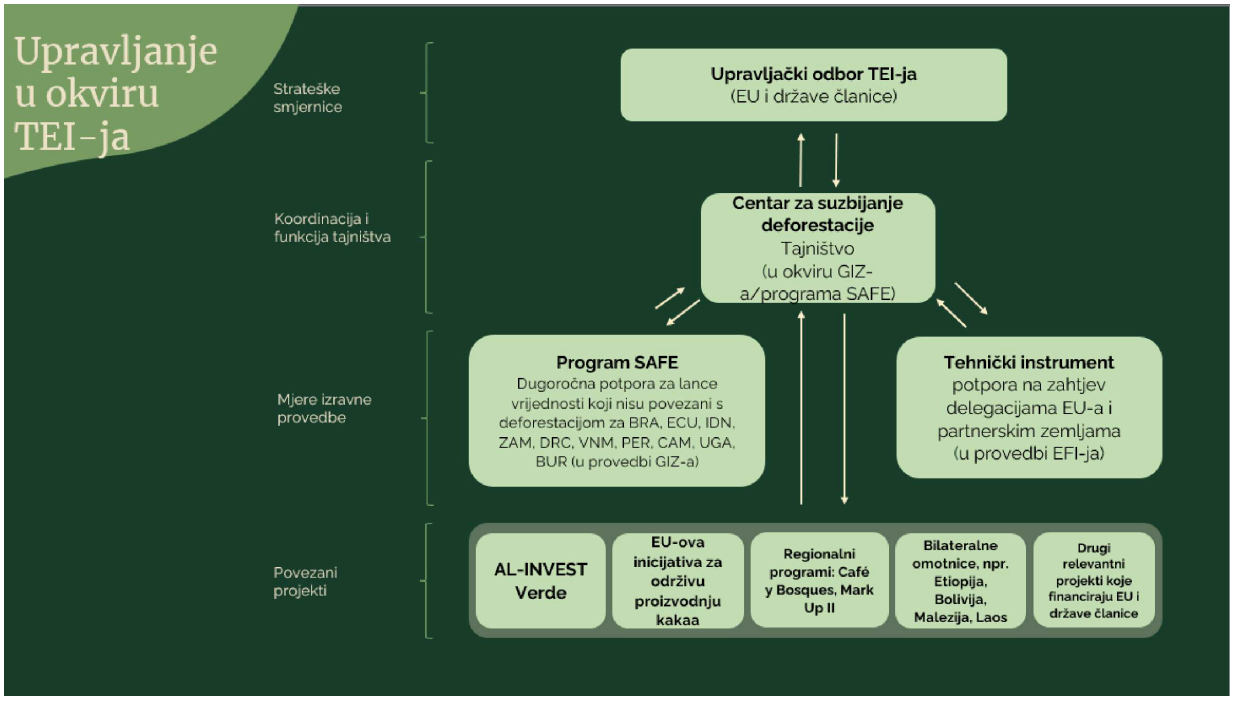

6.2.2. *Partnerstva za šume*

EU u kontekstu strategije Global Gateway sklapa **partnerstva za šume** sa zemljama istomišljenicama kako bi im pomogao u uspostavi dugoročnog i sveobuhvatnog okvira za očuvanje njihovih šuma, stvarajući pritom vrijednost za njih i potičući socioekonomski razvoj. Svrha je tih partnerstava poboljšati upravljanje šumama, uz sudjelovanje više dionika, stabilizirati lance vrijednosti koji se temelje na šumama, stimulirati stabilno i zakonito poslovno okruženje i osigurati održivost trgovine šumskim proizvodima, a pritom voditi računa o zakonitosti, održivosti i zaustavljanju deforestacije.

Konkretnije, partnerstva za šume mogu pomoći partnerima da razumiju primjenjive zakonodavne i nezakonodavne standarde i prilagode im se. Pridonijet će razvoju i uvođenju sustava sljedivosti za šumske proizvode, među ostalim na temelju dosadašnjeg pozitivnog iskustva u kontekstu dobrovoljnih sporazuma o partnerstvu koji su dio akcijskog plana za provedbu zakona, upravljanje i trgovinu u području šuma (FLEGT) ([20]) i povezanih sustava za osiguranje zakonitosti drvne sirovine. Uredba o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom nadovezuje se na iskustvo u provedbi Uredbe EU-a o drvu i Uredbe o FLEGT-u ([21]) te uz zakonitost sadržava dodatne zahtjeve kako bi se osiguralo da drvna sirovina koja se stavlja na tržište EU-a nije povezana s deforestacijom. Cilj je partnerstava za šume i jačanje gospodarskih poticaja za više okolišne standarde, bolje poslovno okruženje i pristup financiranju. Partnerstva zemljama pomažu i da, u cilju zaustavljanja deforestacije i degradacije šuma, ostvare svoje nacionalno utvrđene doprinose u skladu s Pariškim sporazumom o klimatskim promjenama te nacionalne strategije i akcijske planove za bioraznolikost u okviru Globalnog okvira za bioraznolikost. EU je već sklopio partnerstva za šume s Gvajanom, Hondurasom, Mongolijom, Republikom Kongo, Ugandom i Zambijom i razmatra sklapanje više takvih partnerstava na temelju iskustva EU-a u tom području.

([20]) Procjena učinka: „Smanjenje rizika od deforestacije i degradacije šuma povezanih s proizvodima koji se stavljaju na tržište EU-a” (https://environment.ec.europa.eu/topics/forests/deforestation/regulation-deforestation-free-products_en) i Provjera primjerenosti Uredbe EU-a o drvu i Uredbe o FLEGT-u (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/ALL/?uri=CELEX:52021SC0328)

([21]) Procjena učinka: „Smanjenje rizika od deforestacije i degradacije šuma povezanih s proizvodima koji se stavljaju na tržište EU-a” i Provjera primjerenosti Uredbe EU-a o drvu i Uredbe o FLEGT-u.

6.2.3. *Druge važne inicijative*

EU provodi i druge programe za potporu održivom gospodarenju šumama i malim poljoprivrednicima u okviru strategije Global Gateway i Europskog fonda za održivi razvoj. Posebni primjeri iz Latinske Amerike navedeni su u **okviru 4**.

Osim toga, nastojat će postići komplementarnost s budućim mjerama potpore povezanima s **Direktivom EU-a o dužnoj pažnji za održivo poslovanje** kad se ona počne primjenjivati. EU će u tu svrhu, među ostalim, pomoći vladama, privatnom sektoru i civilnom društvu u trećim zemljama da bolje razumiju odgovarajuće zahtjeve Uredbe o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom i Direktive o dužnoj pažnji za održivo poslovanje i njihove prednosti (npr. u smislu bolje zaštite ljudskih i radničkih prava i okoliša, uključenosti lokalnih zajednica, stabilnih lanaca opskrbe, povećane otpornosti itd.) i istovremeno nastojati riješiti posebne probleme s kojima se suočavaju ključni dionici. Za potporu provedbi Direktive o dužnoj pažnji za održivo poslovanje u trećim zemljama posebno će važna biti inicijativa Tima Europa za održivost globalnih lanaca opskrbe. Na primjer, njezina će služba za podršku dijeliti relevantne informacije i pružati smjernice te će prema potrebi raditi u sinergiji s centrom inicijative Tima Europa za lance vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom.

EU pruža i **ciljanu potporu na nacionalnoj razini,** uzimajući u obzir stvarne potrebe u zemljama proizvođačima i financijske omotnice dodijeljene u okviru Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju (NDICI).

Naposljetku, **europske institucije za financiranje razvoja** i međunarodne financijske institucije sve se više obvezuju proširiti svoje portfelje dugoročnih ulaganja u lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom. Na primjer, Europska investicijska banka (EIB) objavila je u prosincu 2022. poseban vodič za povećanje financiranja sektora šumarstva ([22]).

Konkretan je primjer projekt „Uključive i održive šume u Maroku" ([23]), u okviru kojeg je EIB odobrio zajam u iznosu od 100 milijuna EUR za potporu uključivom i održivom razvoju marokanskih šuma. Kao potporu strategiji za šume Maroka za razdoblje 2020. – 2030., Nacionalna agencija za vodu i šume provodit će projekt u razdoblju od pet godina. Osim toga, Europska unija je u suradnji sa Svjetskom bankom Republici Moldovi pružila potporu za pripremu i financiranje nacionalnog programa pošumljavanja ([24]). Procjenjuje se da će nacionalni program proširenja i sanacije šuma, pokrenut 2023., koštati gotovo 759 milijuna EUR ([25]). EU i Svjetska banka na regionalnoj razini u zemljama Istočnog partnerstva surađuju na poboljšanju regulatornih okvira i kapaciteta za rješavanje problema deforestacije u okviru odgovarajućeg stupa programa EU4Environment.

([22]) https://www.eib.org/en/publications/20220173-forests-at-the-heart-of-sustainable-development.

([23]) https://www.eib.org/en/press/all/2023-558-maroc-bei-monde-100-millions-forets-inclusives-durables#:~:text=The%20EIB%20has%20granted%20a%20loan%20of%20%E2%82%AC100,the%20National%20Agency%20for%20Water%20and%20Forests%20%28ANEF%29.; https://www.eib.org/en/projects/all/20220943.

([24]) https://www.worldbank.org/en/news/feature/2024/05/21/investing-in-moldova-s-forest-biodiversity-to-build-a-more-sustainable-future.

([25]) https://www.eu4environment.org/news/how-the-european-union-jointly-with-the-world-bank-helps-moldova-green-its-landscapes/

Okvir 6: EU-ova strategija Global Gateway – primjeri tekućih programa i inicijativa koje pridonose održivosti šuma i poljoprivrednih lanaca vrijednosti u Latinskoj Americi

— **AMAZONIA +** program je financiran sredstvima EU-a, pokrenut 2023., za poboljšanje kapaciteta zemalja u slivu Amazone (Bolivije, Brazila, Kolumbije, Ekvadora, Gvajane, Perua, Surinama i Venezuele) za borbu protiv deforestacije i degradacije šuma kroz suradnju s lokalnim, regionalnim i nacionalnim vladama te lokalnim zajednicama i autohtonim narodima.

— **PET VELIKIH ŠUMA MEZOAMERIKE** inicijativa je Tima Europa koja doprinosi zaštiti posljednjih preostalih velikih šuma u regiji. Prvenstveno se bavi pružanjem znanstvenih podataka o stanju tih šuma, pri čemu koristi svemirske programe EU-a, kao i djelotvornim upravljanjem šumama i lancima vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom te pravima u području okoliša.

— U okviru programa EUROCLIMA (pokrenutog 2008.) EU među ostalim podupire sektor šuma, bioraznolikosti i ekosustava u 18 zemalja Latinske Amerike. Fokus je na inovativnim projektima i institucionalnim kapacitetima za očuvanje prirodnih resursa, povećanju sekvestracije ugljika u ekosustavima i poboljšanju otpornosti društava na učinke klimatskih promjena, uz pomoć prirode i u skladu s javnim politikama. EU je pridonio i stvaranju regionalne platforme autohtonih naroda u okviru Organizacije za suradnju na temelju Ugovora o slivu Amazone kako bi se osiguralo da se njihovo tradicionalno znanje i prakse uzimaju u obzir u državnim mjerama za zaštitu bioraznolikosti, ublažavanje i prilagodbu klimatskim promjenama.

***Okvir 7*: Program za održivu poljoprivredu i šumarstvo „Terre Verte"**

Komisija je 2022. donijela novi program ([26]) u vrijednosti od 115 milijuna EUR za potporu ekološkom, uključivom i inovativnom razvoju marokanskog poljoprivrednog i šumarskog sektora. Cilj je programa „Terre Verte" pridonijeti nacionalnim strategijama Maroka „Zelena generacija" i „Marokanske šume" za razdoblje 2020. – 2030. promicanjem ekološke tranzicije koja pogoduje stvaranju mogućnosti za dostojanstven rad u marokanskom poljoprivrednom i šumarskom sektoru. To je dio zelenog partnerstva EU-a i Maroka, prve takve inicijative EU-a s partnerskom zemljom. Time se ostvaruje vanjska dimenzija europskog zelenog plana na terenu, a očekuje se da će ova inicijativa postati model za slična partnerstva s drugim zemljama, među ostalim na afričkom kontinentu.

7. ZAKLJUČAK

Okvir donosi sveobuhvatnu strukturu za suradnju s partnerskim zemljama u pogledu Uredbe EU-a o lancima vrijednosti koji nisu povezani s deforestacijom, kao dio zajedničkih globalnih napora za zaustavljanje deforestacije.

U prvom je planu suradnja na provedbi Uredbe i ostvarenju globalne obveze da se skladu s ciljevima održivog razvoja do 2020. zaustavi deforestacija, kao i obveze iz Glasgowa da se do 2030. zaustavi i preokrene trend gubitka šuma.

Glavni je cilj partnerstva promicanje pravednog i uključivog prelaska na poljoprivredne lance opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom, pri čemu nitko ne smije biti zapostavljen. EU će s partnerima i dionicima nastaviti surađivati na djelotvornim mjerama koje se odnose na ponudu i potražnju, podupirati ih u nastojanju da postignu održivost i pomagati im da razumiju i prilagode se primjenjivim standardima.

Partnerstvo se temelji na informiranju, političkom dijalogu i dijalogu o politikama, posebnim mjerama potpore, uključujući tehničku pomoć, ulaganjima i razvoju znanja i inovacija.

([26]) https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/news/eu-morocco-green-partnership-commission-adopts-key-programme-support-agricultural-and-forestry-2022-10-25_en#:~:text=The%20programme%20%E2%80%9CTerre%20Verte%E2%80%9D%20aims%20to%20contribute%20to,in%20Morocco%20in%20the%20agricultural%20and%20forestry%20sector.

Obuhvaća više dionika kao što su regionalna, nacionalna i lokalna tijela, ključni akteri u lancima vrijednosti, uključujući velika poduzeća, trgovce, male poljoprivrednike i potrošače, kao i civilno društvo, autohtone narode i lokalne zajednice.

Kako bi partnerstvo bilo djelotvorno, Europska komisija nastavit će surađivati s državama članicama i europskim institucijama za financiranje razvoja. Uz to će poticati intenzivniju suradnju s relevantnim međunarodnim organizacijama.

Uspjeh partnerstva svakako će ovisiti i o predanosti EU-ovih partnera ostvarivanju globalnog cilja zaustavljanja deforestacije, koja je vidljiva iz truda koje zemlje ulažu u razvoj vlastitih politika utemeljenih na održivosti za ispunjavanje zahtjeva u vezi s proizvodnjom i dužnom pažnjom, kao i u zagovaranje viših okolišnih standarda u međunarodnim forumima.

PRILOG

Opća načela metodologije ocjenjivanja prema referentnim vrijednostima

U skladu sa svojim obvezama na temelju Uredbe EU-a o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom Europska komisija razvija sustav ocjenjivanja zemalja prema referentnim vrijednostima, kako je propisano člankom 29. te uredbe, i sastavlja prvi popis koji će biti objavljen u provedbenom aktu. Tijekom tog postupka Komisija će surađivati s relevantnim partnerskim zemljama. Popis će se redovito ažurirati u skladu s novim dokazima.

Kako bi se zajamčila potpuna transparentnost prije objave provedbenog akta, uključujući popis propisan aktom, Komisija u ovom Prilogu priopćuje opća načela metodologije ocjenjivanja prema referentnim vrijednostima.

Svrha je tog sustava razvrstati zemlje u kategoriju **niskog, standardnog ili visokog rizika** kako bi se gospodarskim subjektima olakšalo postupanje s dužnom pažnjom, a nadležnim tijelima omogućilo djelotvorno praćenje i osiguravanje usklađenosti. Sustav služi i kao poticaj zemljama proizvođačima da povećaju održivost svojih sustava poljoprivredne proizvodnje i njihov utjecaj na deforestaciju svedu na najmanju moguću mjeru. Osim toga, Komisiji će omogućiti i sudjelovanje u savjetovanjima i dijalozima s prioritetnim zemljama.

Metodologija Komisije temelji se na težnji **pravednosti, objektivnosti i transparentnosti**. Primjenjuje **kvantitativne kriterije** koji se temelje na znanstvenim dokazima i međunarodno priznatim najnovijim dostupnim podacima, prvenstveno iz Globalne procjene šumskih resursa Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih naroda (FAO). Primjenom tih mjerljivih čimbenika Komisija osigurava da se razvrstavanje u kategorije temelji na pouzdanim podacima, prema potrebi u kombinaciji s metodologijom za **kvalitativnu procjenu**.

Metodologija za razvrstavanje zemalja u kategoriju niskog rizika uključuje temeljitu **kvantitativnu procjenu** u skladu s kriterijima iz članka 29. stavka 3. Uredbe, pri čemu se prvenstveno ispituje deforestacija u apsolutnom smislu (hektari šuma izgubljeni godišnje) i relativnom smislu (postotak gubitka šumskog pokrova godišnje), uzimajući u obzir globalne bruto prosječne vrijednosti deforestacije. U nastavku je vizualni prikaz kvantitativne procjene.

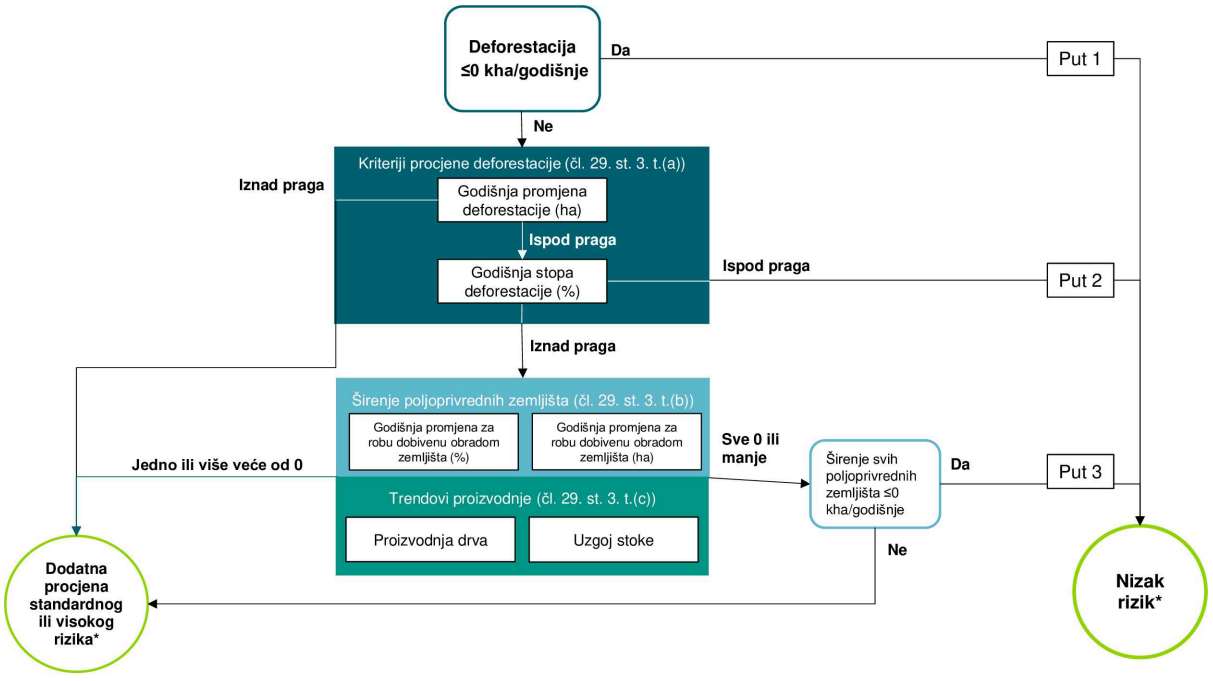

*To razvrstavanje nije konačno, a moguća je i dodatna procjena u skladu s kriterijima iz čl. 29. st. 4. t. (a)-(e).

U skladu s tom metodologijom velika većina zemalja u svijetu bit će razvrstana u kategoriju niskog rizika. To omogućuje da se zajednički napori i resursi za zaštitu šuma usmjere na geografska područja gdje je deforestacija ozbiljan problem. Uz to se za zemlje u kojima su potrebna poboljšanja utvrđuju lako ostvarivi ciljevi i smanjuju se troškovi za gospodarske subjekte.

Kad je riječ o zemljama u kategoriji visokog rizika, do preispitivanja razvrstavanja u toj se kategoriji posebna pozornost posvećuje zemljama protiv kojih su na snazi sankcije koje je uvelo Vijeće sigurnosti UN-a ili Vijeće EU-a, i to zbog posebnih poteškoća u postupanju s dužnom pažnjom duž lanaca vrijednosti tih zemalja.

Sve ostale zemlje koje nisu razvrstane u kategoriju niskog ili visokog rizika ostaju u kategoriji standardnog rizika. U toj kategoriji metodologija ocjenjivanja prema referentnim vrijednostima omogućuje poseban pristup zemljama koje su blizu vrijednosti sljedeće kategorije, bilo niskog ili visokog rizika, i u apsolutnom smislu (hektari šuma izgubljeni godišnje) i relativnom smislu (postotak gubitka šumskog pokrova godišnje). Te će zemlje Komisiji biti prioritet za suradnju. Komisija istovremeno može surađivati s drugim zemljama, posebno onima koje s EU-om u znatnoj mjeri trguju robom iz Uredbe.

Kvalitativna metodologija bit će potpora dijalozima koji će se voditi s tim zemljama kako bi se poboljšala njihova situacija u vezi s deforestacijom i po mogućnosti izbjeglo da prijeđu u kategoriju visokog rizika, a prema potrebi će uključivati i procjene na regionalnoj razini.

U kvalitativnoj procjeni uzimaju se u obzir kriteriji iz članka 29. stavka 4. Uredbe, točnije: informacije podnesene u pogledu stvarnog obuhvaćanja emisija i uklanjanja iz poljoprivrede, šumarstva i korištenja zemljišta u nacionalno utvrđeni doprinos UNFCCC-u; sporazumi i drugi instrumenti između dotične zemlje i Unije i/ili njezinih država članica koji se odnose na deforestaciju i degradaciju šuma te kojima se olakšava usklađenost relevantne robe i relevantnih proizvoda s člankom 3. i njihova djelotvorna provedba; nacionalni ili podnacionalni zakoni; dostupnost i transparentnost relevantnih podataka u vezi s poštovanjem ili djelotvornim izvršavanjem zakonodavstva o zaštiti ljudskih prava, prava autohtonih naroda, lokalnih zajednica i drugih običajnih nositelja prava na posjed; i sankcije na uvoz ili izvoz relevantne robe i relevantnih proizvoda koje je uvelo Vijeće sigurnosti UN-a ili Vijeće Europske unije. U nastavku je vizualni prikaz kvalitativne procjene.

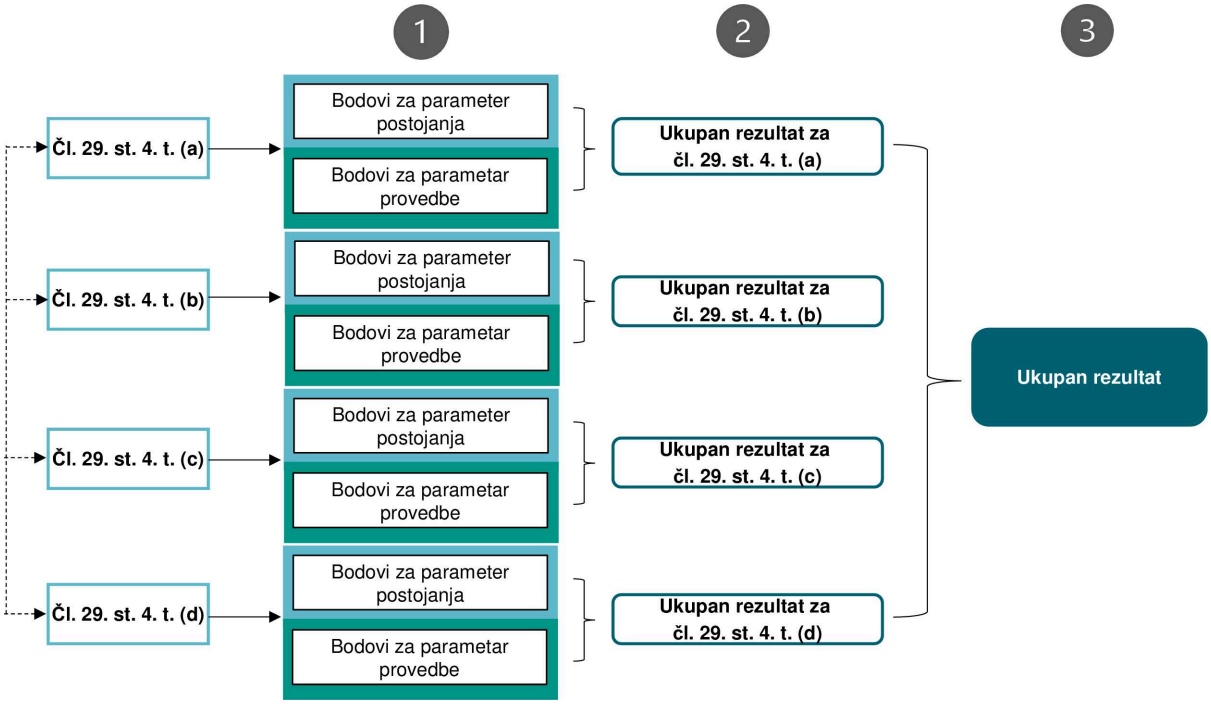

Istovremeno će se voditi dijalog sa svim drugim relevantnim zemljama, uključujući one koje s EU-om u znatnoj mjeri trguju robom iz Uredbe.

Kako bi se osiguralo da se u obzir uzimaju najnoviji dostupni znanstveni podaci, razvrstavanje zemalja dinamičan je proces koji se redovito revidira u kvantitativnom i kvalitativnom smislu. Novi podaci FAO-a dostupni su svakih pet godina, a u skladu s Uredbom na temelju tih podataka preispituje se razvrstavanje zemalja. Komisija planira provesti prvo preispitivanje 2026.

Općenito, Komisijin sustav ocjenjivanja prema referentnim vrijednostima jedan je od najvažnijih instrumenata za suzbijanje deforestacije i degradacije šuma na globalnoj razini. Komisija primjenjuje strogu, transparentnu metodologiju utemeljenu na podacima kako bi osigurala da se Uredba EU-a o lancima opskrbe koji nisu povezani s deforestacijom provodi na djelotvoran i pravedan način.